

# PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto . . . . . K 20.—  
za pol leta . . . . . " 10.—  
za četrť leta . . . . . " 5.—  
za 1 mesec . . . . . " 1.70

Posamezna številka 60 vin.

Uredništvo in upravništvo je v  
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem  
rotovžu), pritličje, levo.  
Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 4

Ptuj, 25. januarja 1920

II. letnik

## Socijalna demokracija in komunizem.

M. Poljanin — Moskva.

Pod krinko socijalne demokracije se ustvarja danes razpoloženje za komunizem. Toda ali sta socijalna demokracija in komunizem istovetna? Ne! Če primerjamo teoretični program komunistov s smotri in stremljenji socijalne demokracije, v kolikor so ti v erfurtskem programu in v ukrepih strankinih zborovanj točno opredeljeni, najdemo kopo bistvenih razlik načelnega značaja. Te razlike so osredotočene v sledečih nasprotjih:

1. Socijalna demokracija si je svesta, da slone vse politične in socijalne razmere na zgodovinski uvetnosti; zato zastopa načelo evolucije, polahnega razvoja navzgor.

Komunizem je uverjen o možnosti nenadnega preokreta vseh političnih, gospodarskih in socijalnih prilik; zato zastopa načelo revolucije, nasilnega prevrata.

2. Socijalna demokracija je izrazito demokratska stranka, ki stremi za gospostvom vseobčega ljudstva, mesto razrednega gospostva.

Komunizem je čisto protidemokratska — da rabim novo skovanko — proletariokratska stranka; njen smoter je razredno gospostvo industrijskih delavcev in brezposestnega kmečkenga prebivalstva.

Iz teh dveh načelnih razlik sledi cela vrsta nadaljnjih nesoglasij v teoriji.

Toda mnogo globlji, nego v teoriji, je prepad med socijalizmom in komunizmom v političnem udejstvovanju, v resničnem življenju. Zdi se, kakor da stoji na eni strani moderna kultura s svojim znanjem in stalno rastočo produkcijo, na drugi pa se prihuljeno bliža srednjeveško barbarstvo z gospodarskim nazadnjaštvom.

Če razumemo v komunizmu (boljševizmu) gotove bistvene znake dejanskih razmer v vseh oblikah njih pojavljanja in razvoja, ne pa idealne podobe, prikrojene tako, da se da z njimi lagodno ovreči vsakršna neljuba kritika, moramo pibiti, da stoji komunistični dejanski svet v kričečem nasprotju z vsemi načeli, ki so jih njegovi voditelji in teoretiki pred njim oznanjevali.

Oglejmo si nekoliko toliko hvalisani komunizem v Rusiji!

## Pravljice Božene Nėmcove.

Prevedel Dr. P.

(Nadaljevanje.)

V jedilnici je čakal zajutrek; na kristalni skledici so ležale dišeče jagode in zraven dobro mleko s srebrnim krožnikom in žličico. Nato jo je peljala babica v delavnico. Najprej jo je učila šivati, potem slikati pismenke na pergament.

Tako je mineval čas pri prijetnem delu in zabavi Marička je za nekaj dni znala šivati raznovrstni, drage reči in se naučila tudi igrati na harfo. Življenje pri babici je bilo tako prijetno, da se ji ni tožilo za stariši.

Petkrat je jablana pred oknom že odcvetela. Peto leto je stopila nekoč babica v spalnico in pravila Marički: „Ljuba Marička, za nekaj dni te moram zapustiti. S težkim srcem odhajam, toda ne morem si pomagati. Ne pozabi mojih besed! Kmalu se vrnem.“ Nato je odšla.

Marička je bila sama. Popoldne si ji je že začelo

„Mi hočemo enotno, nedeljivo republiko s krepko vlado na podlagi prostovoljnega privoljenja vseh narodov Rusije“ — je izjavil Tatar Lenin-Uljanz na generalnem kongresu delavskih in vojaških sovjetov ruskih meseca junija 1917 (Izvestija od 29. junija 1917.) A pol leta kasneje? „Če mi nočeš biti brat, boš okusil teški bat,“ so rjovel komunistični topovi nad vse narode (Lete, Este, Litvance, Ukrajince, Mingrelce, Gruzince etc. etc.), ki niso smatrali Leninove slovesne izjave o pravici vseh do svobodne samoodločbe za lažnjivo frazo.

Ustava ruske komunistične, federativne sovjetske republike ukinja zasebno posest zemlje in določa: „Zemlja je skupni imetek vsega naroda s pravico pojedinca, da poseda od nje toliko, kolikor potrebuje sam.“

Danes pa je v Rusiji vsa zemlja, tudi ona, ki je bila poprej državna last, v zasebni posesti. Samo da so pozamezna posestva zvečine premenila gospodarje. Novi zasebni lastnik gospodari zemlji, celo v škodo države, vseobčnosti; polastil se je zemlje, seka gozdove, a brani se — in to z uspehom — obdelovati polje. Bucharin, pač najznamenitejši teoretik komunizma, priznava danes, da je prejšnji brezposestni kmet zdaj neomejen gospodar zemlje in pripominja, da je njegova politika, da namreč ne izrablja zemlje do polne in skrajne mere, teško oškodovala vseobče prebivalstvo.

Odlok od 28. junija 1918 je proglasil vsa industrijska podjetja v Rusiji za državno last. Ne glede na to, da se danes skoro ne more govoriti o kaki plodonosni industrijski delavnosti v Rusiji, stoji njena socijalizacija v globokem nasprotju z vsemi demokratskimi načeli. V socijaliziranih tovarnah so nadure in nočno delo postavno dovoljene — tudi mladotnim in ženskam; akordno delo in Taylor-sistem sta splošno v navadi, stavke so pod smrtno kaznijo prepovedane.

Nacijonalizacijo denarnih zavodov danes sovjetska vlada že sama obžaluje; zato je izjavila antanti zajedno s priznanjem inozemskega dolga, ki je bil tudi anuliran, da je pripravljena za ceno priznanja sovjetske vlade po antantirazveljaviti to nacijonalizacijo.

Vse, prav vse, česar se je komunizem v Rusiji lotil, da ustvari boljši gospodarski in svetovni red, je imelo isti uspeh.

Pred vsem je vzbudil komunizem meščansko vojno, polno

tožiti. Nakrmila je ribe in ptiče, nekaj časa šivala in hitela zopet na vrt. Zamišljena je hodila po stezicah in mehki travi slučajno je prišla k črnim vratom. Nikdar se ni zmisllila na šesto sobo, danes pa se ji je vzbudila radovednost, čemu neki ji je babica prepovedovala odpreti črna vrata. Toda babični opomin, ki ji je prišel na misel, jo je odgnal zopet od vrat; vrnila se je v grad, vzela harfo in igrala ter prepevala, da bi pozabila na črna vrata. Ponoči se ji je sanjalo o šesti sobi. V sanjah se ji je zdelo, da je vzela ključ in brez strahu odprla šesta vrata. A groza! Kakor okamenela je obstala na pragu; vsa soba je bila povlečena s črnim oksamitom, na sredi pa je stala mrtvaška rakev, v kateri je sedel kostenjak in neprenehoma kimal z glavo. Zaloputnila je vrata in jih zaprla ter zbežala. Nato se je prebudila in ni mogla več zatisniti očesa. Čudne sanje so jo mučile ves drugi dan. Ko je šla popoldne nimo črnih vrat, se ni mogla premagovati; sklonila se je in pokukala, če bi se videto kaj skozi ključavnico. In vidila je dovolj: v rakvi je sedel mrtvec in kimal z glavo.

grozot, nakopičil je žrtve na žrtve, uničil je skoro vse kulturne pridobitve in kulturonosce, povzročil je gospodarske izgube, ki jim danes niti videtini meja, in kar je glavno: komunizem gradi iz Rusije kolonijo Nemčije, ki dela na vse kriplje, da zavije vrat boljseviškim pesmim in njih pevcem.

Ruski komunistični mogotci vidijo danes bolj, kakor le kdaj, v svetovni revoluciji edini spas svojih vratov in komunizma na Ruskem. In to je vzrok, da naj nameri zmagoslavni pohod komunizma svojo uničevalno pot proti zapadu; zato naj tudi zapadni narodi okusijo „železno pest komunizma“, kakor imenuje Lenin diktaturo proletarijata.

Odtod tudi svetovna propoganda komunistične veroizpovedi.

Zgodovinska izkušnja uči, da ne tiči moč le v znanju, teraveč tudi v veri. Ne, kar je res, ampak, kar se smatra za resnično, to — žalibog le prepogosto odloča. Baš svetovna vojska je pokazala dolgo vrsto dejstev, kako upliva psihoza na narode in njih voditelje. In tako delujejo gospodje komunisti, ti novi svečeniki enostranske resnice, z mnogimi najrazličnejšimi sredstvi na komunističnem zastrupljanju vodnjakov.

Toda le vera, ki gore prestavlja, je v stanu, da vidi v gospodi komunistih in v njihovem nauku prihodnje osrečevalce sveta.

Pač pa komunistična propaganda lahko povzroči skoro vsaki evropski državi že v najbližji bodočnosti slične teškoče in nevarnosti, kakoršne je morala preživeti Rusija in — en miniature — tudi Ogrska.

Komunizem je bolezen, ki ji pravimo — blaznost; deluje nalezljivo, kakor vsaka blaznost.

Da se očuvamo te bolezni, je treba, da se držimo teh-le navodil:

1. Potrebno je takojšnje, vsestransko vestno proučevanje te bolezni; študij mora biti brez predsodkov.

2. Treba je najti sredstev, da se prepreči pojavljanje bolezni.

3. Treba je proučevanja sredstev za boj proti njej, če je že izbruhnila.

Dobri genij človeštva pa ohrani in čuvaj paradiško Jugoslavijo vsega zla, posebno komunizma, ki se ga le tedaj iznebimo brez bolečin, če mu sploh ne odpremo vrat.

Prestrašena je odmaknila glavo in zbežala od vrat. Obžalovala je, da se je dala od radovednosli zapeljati; sklenila je, da za živega Boga babici ničesar ne pove, ker bi jo užalilo.

Tretjega dne se je babica vrnila, ko si je Marička baš razčesavala dolge kostanjeve lase z zlatim glavnikom.

„Kaj ti je, da si tako blede?“ je vprašala Maričko.

„Nič mi ni, babica, samo po vas se mi je tožilo,“ je rekla Marička in močno zardela.

„Dekle, povej, kaj ti je? Ti si bila v šesti sobi in sedaj se me bojiš; le priznaj! Če poveš, kaj si videla, bo dobro za naju obe; če pa ne poveš, bo hudo.“

„Zares, babica, nisem bila tam.“

„Dobro; do jutri si razmisli, toda dobro pomni moje besede.“

Marička je zopet v srcu trdno sklenila, da bo molčala, naj se zgodi karkoli.

Ves dan ni izpregovorila babica o šesti sobi drngo jntro pa je peljala Maričko na vrt. „Sedaj m, povej, kaj si videla v šesti sobi.“

## Iz seje mestnega sosveta

19. januarja 1920.

Vzame se na znanje poročilo o strokovni reviziji mestnega knjigovodstva. Ponudba odbora za zgradbo sirotišnice, ki stavlja v Gradcu na razpolago svoto, katero je odbor ob prevratu dvignil iz mestne hranilnice, se odkloni in se zahteva, da se znesek (okoli 50.000 K) zopet vloži v mestno hranilnico — v naši valuti.

Glede terjatev in dolgov v inozemstvu se naroči mestni upravi, da uredi zadeve z osebnim posredovanjem. Sklene se prošnja na vlado za gradbo dravskega mesta. Uradniški menzi se brezplačno dovolijo prostori za nadaljnega pol leta. Poročilo komisije za določevanje cen se vzame na znanje. Uspešno delovanje komisije je nemogoče, ker se cene surovin in uvoznih predmetov izpreminjajo od dne do dne. Sklene se naprositi vlado za brezobrestno posojilo v aprovizacijske svrhe. Odobrijo se predlogi kuratorija za Dijaški dom in Mladiko glede 50% zvišanja hrane in delnega zvišanja plač zavodnim nameščencem. Mestnim uslužbencem v sistemiziranih službah se dovoli draginjska doklada, kakor je določena državnim nameščencem, kar znaša za 3 mesece 32000 kron. Odobri se predlog glede opustitve mestne pralnice, ki je pasivna, odkar obstoja; stroji se naj prodajo. Delavcem plinarne se dovoli zakonito predpisano 50%no zvišanje plače za čezurno delo.

V odbor muzejskega društva se pošljejo gg. dr. M. Senčar, Steudte Iv. star., dr. Ant. Stuhec. Vsled interpelacije g. Rožeta se na predlog g. Steudteja sklene, da se sosvet ne dotika vprašanja mestne avtonomije, ampak prepušča to vprašanje izvoljenemu mestnemu zastopu.

## Gospodarstvo.

Na državni in sadjarski šoli v Mariboru se vrši tridnevni kletarski tečaj od 4. do včevši 6. februarja t. l. Ta tečaj je namenjen v prvi vrsti vinogradnikom in gostilničarjem, ki naj vpošljejo svoje prijave do konca tega meseca podpisane ravnateljstvu. Istočasno naj si vsak sam zasigura stanovanje. Ravnateljstvo državne vinarske in sadjarske šole v Mariboru.

Na državni vinarski in sadjarski šoli v Mariboru se vrši od dne 24. do 26. februarja tridnevni tečaj za obrezovanje trsja, ter čiščenje in obrezovanje sadnega drevja. Prijave je poslati podpisane ravnateljstvu do 15. februarja. Stanovanje si naj zasigurajo udeleženci sami. Ravnateljstvo državne vinarske in sadjarske šole v Mariboru.

Vsem vinogradnikom, ki so naročili trte pri drž. trtnih nasadih na Štajerskem, oziroma naravnost pri nadzorništvu do konca predpisanega roka (31. decembra 1919) se naznanja, da presegajo naročila na cepljenke

in ključce 2—3 krat razpoložljivo množino trt. (Le nekaj tisoč necepljenih korenjakov II. izbire še je na razpolago.) Posamezni naročniki imajo tedaj računati s tem, da se jim bo dodelila le polovica do ene tretine naročenih trt. Tozadevne nakazuice se bo razgošljalo tekom meseca svečana t. l. Ker so torej zaloge trt izčrpane, se ob enem vsem drugim zanimancem naznanja, da se novih naročil, ki še vedno dobajajo, ne more več upoštevati!

## Dopisi.

**Volilni imenik za občinske volitve** se sestavlja. Naj vsak skrbi, da se vpiše v imenik. Naj pogleda tudi, če so znanci in prijatelji vpisani. Končno naj pazi, da ne pridejo v imenik nasprotniki, ki nimajo volilne pravice. Zdaj je še čas za delo, poznejše zabavljanje ne bo nič koristilo!

**Določevanje cen** vsem živlenskimi potrebščinam je bilo odrejeno z nar. min. za prehrano in obnovo dežel z dne 13. nov. 1919 št. 25364 (glej Ur. list št. 170/19.) Glasom člana 3 omenjene naredbe bi se morali pri občinah sestaviti posebni odbori, ki bi določevali cene predmetom nujne življenske potrebe. Pri magistratu v Ptuj se delovanje tega odbora ne pozna posebno, ker obstoji samo na papirju, kakor dotična naredba, pretkani ptujski trgovci se temu odboru in naredbi prav glasno v pest smeji, kajti dobro vedo, da ptujski magistrat noče ali ne more iste pri njih uveljaviti. V dokaz naj navedem le eden slučaj: Pred približno 14 dnevi se je raznesla po Ptuj od strani trgovcev in njihovih pomagačev novica, da bo vstavila tvornica karbida v Rušah vsled pomanjkanja premoga svoj obrat. Posledica tega je bila, da si je hotel vsak nabaviti vsaj za nekaj dni karbida, da ne bo sedel doma v temi v teh dolgih zimskih večerih. Trgovci videč, ga jim je šlo ljudstvo na limanice, so takoj zvišali ceno istemu od 4 na 6 kron, a gospod Slawitsch na Hrvatskem trgu celo na 7 sedem kron kilogram t. j. celih 75%! Vprašamo odbor za določevanje cen v Ptuj, kaj je napravil on proti zvišanju teh cen? Odgovor je lahek: Nič.

**Slovenjavo.** Dne 13. januarja je izbruhnil v škodnju posestnika Boštjana Gojčiča v Slovenjivasi ogenj, ki se je razširil tudi na poslopje posestnika Andreja Petek. Zgorelo je prvemu gospodarsko in del hišnega poslopja, seno, slama, gospodarsko orodje in 1 tele, drugemu pa gospodarsko in podstrešje hišnega poslopja, seno, slama in nekaj žita. Škoda znaša pri Gojčič-u 20.000 kron, ki je bil zavarovan za 1200 K, pri Peteku pa 30.000 K, zavarovan za 1300 K. Vzrok požara se še ni mogel dognati.

**Draga drva.** Došla nam je ta-le pritožba: Mestna občina je kupila od graščinskih gozdov drva, postavljena v Ptuj, po 85 K 1 m<sup>3</sup>; kdor hoče od občine drva, se mu izstavi v mestnem uradu nakazilo; s tem gre h graščinskemu oskrbništvu, ki mu pripelje drva na dom. Mestni občini pa plača stranka za 1 m<sup>3</sup>, ki stane občino 85 K, reci in piši 120 K; za izstavljanje nakazila se torej računa na 1 m<sup>3</sup> 35 K. Dopisnik je mnenja, da je to navijanje cen. Prosimo pojasnila.

**Iz Vurberga.** Po listih se v zadnjem času zopet napada upravništvo veleposestva grofa Herbersteina. Piše se, da je nadzorstvo glede teh grajščin samo navidezno, ker vživa ravnatelj Gumpert naklonjenost jugoslovanskih uradov in lahko dela, kar hoče. Navaja se, da dobivajo viničarji v Vurbergu le po 3 K, ali celo samo po 2 K na dan, da so viničarjem živila le obljubljena in da se je razdeljeval med nje za denar gnij in nevžite krompir. Državnega nadzornika se poziva, naj odpravi neznosne razmere in da naj stori svojo dolžnost. O teh pritožbah smo poizvedovali in dognali to le: Gospod grof Herberstein je Čeh, njegovi uradniki so bili po večini Čehi, sedaj se "nastavljajo" polagoma Slovenci. Vse obje pa izvršuje ne glede na narodnost vestno svojo dolžnost tudi v

teh hudih časih, ko pričakuje ljudstvo s takšno nestrpnostjo izvršitev agrarne reforme. Državno nadzorstvo vsled tega tudi do sedaj ni imelo pravice ukreniti kako spremembo glede osobja. Dosedanja državna nadzornika sta vedno strogo pazila, da se je gospodarilo pravilno in tudi v prid domačih prebivalcev. Pritožbe, ki so prišle, so se izkazale kot zelo pretirane. Po našem mnenju ni prav, če se skuša od nepoklicane strani vzbuditi nezadovoljnost med viničarji. Viničarji dobivajo redno, kar jim gre in g. grof Herberstein jim še nakazuje razne ugodnosti izven pogodbe. Vsak viničar ima razun stanovanja in porabe vrta po 1 oral njive in oral travnika, dobi na leto 9 kubičnih metrov drv in povrh še do dva voza. Viničar more rediti vsaj 2 glavi živine in mu pripade polovico gnoja, drugo polovico pa mora prepustiti za grajščinski vinograd. Od vsakega delavnega dneva dobi posebej plačano polovico običajne dnevne mezde tujih delavcev. Sedaj so se dolčile še doklade, ako imajo otroke in dobijo po 2 K doklade na dan. V zakup še dobijo zemljo čez 2 orala za pravično ceno. Delujoči člani viničarske rodbine dobijo po 5 kg žita, oni pa, ki ne morejo na delo, 2½ kg žita na mesec in sicer po 60 v od kg. Vsak viničar ima zase in za svojo rodbino brezplačno zdravnika in vsa zdravila. Če mu grajščina s svojo živino orje zemljo, plača le 25 K od para živine dnevno. Kot draginjsko doklado je določil g. grof za vsakega viničarja, ki ima več kakor 2 otroka po 500 K na leto in se bode ravno v tem času na teh dokladah izplačalo 2000 do 3000 K. Ni res, da se je viničarju kedaj delil gnij in nevžiten krompir. Oskrbništvo je letos, ker je krompir slabo obrodil, dalo viničarju na razpolago večje množine krompirja. Vsi so s tem krompirjem zadovoljni, ker je v resnici lep in in samo še prosijo, naj se jim ga prihrani za seme. Viničarji so s hrano preskrbljeni. To pa je res, da si težko kupujejo obleko, ker je tako neizmerno draga. V tem položaju pa niso le viničarji, temveč tudi vsi drugi sloji. Seveda je trd kruh naših viničarjev in je treba pridno delati. Viničarji se čez svoj položaj sami ne pritožujejo, ker so pri grajščini tako preskrbljeni, kakor malo kje drugje. Samo iz kakih osebnosti hujskati ljudi proti grajščini, je po našem mnenju brezvestno. Če ima kdo kako pritožbo, naj se obrne naravnost do oskrbništvu, ali pa do državnega nadzornika. Če je pritožba utemeljena, se ji bo gotovo ugodilo. Viničarsko vprašanje je ob sebi jako kočljivo, moralo se bo rešiti zajedno z agrarno reformo — do takrat pa je treba potrpeti.

## Društvene vesti.

**Ženska podružnica Družbe sv. Cirila in Metoda v Ptuj** vabi vse članice k občenemu zboru, ki se vrši dne 29. januarja 1920, to je v četrtek ob 5. uri popoldan v čitalnici.

**Podružnica Slovenske kmetijske družbe v Ptuj** priredi dne 2. svečana ob 9. uri popoldne v dvorani gospe Zupančič poučno zborovanje. Predaval bode gospod sadjarki nadzornik Franc Goričan o sadjereji in splošnem gospodarstvu. K obilni udeležbi vabi odbor.

**Sokol.** Občni zbor ptujskega Sokola se vrši v nedeljo, 1. februarja 1920 ob 19. uri v Narodnem domu. Dnevni red tvorijo sprememba pravil, volitve in druge važne društvene zadeve. Dolžnost vsakega člana je, da pride gotovo in točno. Pokažite sokolsko disciplino!

## Oglasi.

**Razglas.** Okrajno glavarstvo je izdalo pred kratkim na vse podrejene občine to-le naredbo: V zadnjem času je opazati med prebivalstvom znake skrajne posurovelosti. Javna varnost je ogrožena, mladina poško-

„Nisem je odprla.“

„Priznaj, dobro bo za naji obe.“

„Babica, nisem bila v šesti sobi.“

Tedaj pa je mahnila babica s črno šibo in krasen vrt se je izpremenil v divjo puščavo, po kateri se je razlegalo grozno tuljenje in rjovanje volkov, tigrov in drugih zverin, po zemlji pa so plezali gadi. Marička si je zakrila lice in se stisnila k babici. „Povej, Marička, kaj si videla v šesti sobi? Če ne poveš, te pustim tukaj!“

„Oh, babica, ne delajte tega, jaz nisem bila v šesti sobi.“

„Dobro, razmisli si do jutri.“ Mahnila je zopet s šibo in puščava se je izpremenila v vrt.

Drugo jutro je prišla babica k Marički in vprašala k Marički in vprašala ljubeznivo: „Kako si si razmislila, dekle?“

„Ne morem vam drugače odgovoriti.“

„Vidiš, Marička, če mi ne poveš, se morava ločiti in s teboj bohudo. Pošljem te v črni gozd, odkoder si ne boš mogla pomagati. Nema boš in nikdar ne najdeš sreče. Če pa mi priznaš, ostaneš pri meni, potem pa se vrneš k starišem in boš srečna do smrti. Izberi si!“

„Storite z menoj, kar hočete, jaz nisem bila v šesti sobi.“

(Nadaljevanje sledi.)